

Gesluierd beleid

Na een paar jaar van betrekkelijke stilte over dit onderwerp kwam de deelgemeente Charlois in het nieuws met een hoofddoekwrestie. Hoe een hoofdbedekking zo'n heikel onderwerp kon worden, en er (half gedwongen) in gesluierte termen over moet worden gesproken.

Als ondernemer, maar ook als bestuurder van een overheids- of non-profitorganisatie, doe je je best om er wat van te maken. Het gaat om economische winst, of maatschappelijke (sociaal-economische) winst. Daarvoor is het aanzien van je organisatie belangrijk. Als bank heb je graag dat je personeel er jasje/dasje bij zit. Wie daar met een versleten spijkerbroek en gympen de klanten gaat ontvangen, kan rekenen op een gesprek met de chef. En dan begint een grijs gebied. Want wie weet is er juist in de bankwereld ruimte voor een wat opener cafémodel waar personeel juist niet jasje/dasje is. De ING Direct cafés in Duitsland, Spanje, Frankrijk en de VS zijn een voorbeeld, al weer ik niets van de dress code daar. Enfin, volgens een [webpagina van de FNV](#), alleen met Google te vinden, komen er allerlei meningsverschillen voor over de presentatie van personeel, variërend van verboden snorren tot verplichte stropdassen.

Zodra het gaat om religieuze uitingen, dan opeens is alles anders. Dan gaat zelfs de deelgemeente Charlois zinnen gebruikt als 'symbool [...] van een leefwijze, cultuur of gedachtegoed, die niet strookt met de Nederlandse waarden en normen', waar ze gelukkig nu zelf ook afstand van nemen. Algemeen gesproken hadden ze ook kunnen verwijzen naar de hoofddoek als symbool van de achterstandswijk, waar zowel allochtonen en autochtonen liever uit verhuizen. Om de kans te verkleinen dat de politiek correcte minderheid van Nederland hierover in de gordijnen raakt: toen ik in de Rotterdamse wijk Hillesluis woonde vond ik het 's morgens half dronken met flessen bier in de tram zitten van "witte" Rotterdammers een symbool van een achterstandswijk, en toen ik in de Brusselse deelgemeente St. Josse woonde de algehele vervallen indruk van straten en panden (waar het gemiddelde van Charlois zeker positief bij afsteekt).

In het Rotterdams Dagblad werd, bijna naar verwachting, volop gefulmineerd tegen de Charloise besluitvorming. Er waren "meisjes" die zich tweederangsburger voelden, omdat ze zich aangesproken voelden op hun hoofddoek. En er werd natuurlijk gesproken over "discriminatie", want dat doet het altijd goed in een van diepzinnige argumentatie doorspekte discussie. Alsof de hoofddoek voor de gemiddelde burger in een andere categorie valt dan de tatoeages van Hells Angels, een gezicht dat al te veel is voorzien van een ijzerwinkel, of het spreekwoordelijke naveltruitje. Toen ik portefeuillehouder Welzijn was bij de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek was er zo'n geval met een te blote baliemedewerker, en was een goed gesprek in alle vriendelijkheid voldoende om de kwestie op te lossen. Heeft niets van in de krant gestaan. Alle mannen en vrouwen die zich exotisch toetakelen en daarop worden aangesproken door hun chefs vallen in dezelfde categorie. Zouden Urker mannen erop gaan staan vanwege hun geloof de karpoes te willen dragen en/of broek met klappe, dan zou dezelfde discussie ontstaan. Hebben we nog "geluk" dat we geen uitgebreide Sikh-gemeenschap hebben in Nederland, want die horen een speciale onderbroek te dragen, een dolk (in Nederland vergunningplichtig), een baard, een stalen kam in het haar, en een stalen armband.

Want de sleutel ligt in die "religie". Dat is in Nederland langzaam geworden tot een toverwoord om tolerantie op te dringen. Toen een kapster in Bodegraven opeens een hoofddoek ging dragen kwam er na veel vijven en zessen een rechtszaak van. De kapper had veel geïnvesteerd in reclame over haardracht, en daar zag hij nu de klad in komen. De rechter zei dat "de daarvan te verwachten schade miniem zal zijn, en dat wij allen in Nederland, dus ook de klantenkring in Bodegraven, binnen de kortste keren volkomen gewend zullen zijn geraakt aan de hoofddoek". De kapper kan het wervende element van het kapsel van het personeel zonodig vervangen door andere reclame-uitingen. Tja. Een gewoon bedrijfje plotseling veroordeelt tot een soort Sociale Werkplaats in dienst van een vermeend Algemeen Belang. Waarmee 1. duidelijk is dat personeel de bedrijfsleiding opzij kan zetten door te verwijzen naar "religie", en 2. je "dus", als je dat wil voorkomen, heel vindingrijk moet zijn in de omgang met religieuzen, of ze niet aan moet nemen. Een stelling die ik zelf verwerp, maar die naar mijn mening ten grondslag ligt aan de problemen om allochtone meisjes aan een stageplaats of baan te helpen. Als ze geen hoofddoek dragen kan dat "elk moment" gebeuren, en als ze er wel een dragen kan dat strijdig zijn met wat je met je bedrijf beoogt. Maar dat mag je niet zeggen. Of het slim is nieuwe Nederlanders een baan te weigeren, is een tweede. Ik was een jaar of acht geleden bij een bedrijf in Den Haag dat een top-positie innam op haar gebied in Nederland en Europa, en waar toch echt een paar jongens met tulbanden de toon (qua winstgevendheid) aangaven.

Mijn bezwaar draait erom dat je versluiert moet omgaan met hoofddoeken, en dat kan nooit de bedoeling zijn in een vrije samenleving en economie. Iedereen heeft recht op raar haar, een tulband,

gympen, een legging, een gezichtstatoeage, een vijs door de nek, een papieren zak over het hoofd, of een hoofddoek. Maar kom er niet mee aan dat een werkgever dat allemaal maar moet accepteren. Waarbij de mensen met raar haar, gympen, vijs door de nek, gezichtstatoeages (niet Maori's, want die komen er waarschijnlijk wel mee weg) of een papieren zak over het hoofd pech hebben, omdat ze niet kunnen schermen met een religie, en dus feitelijk worden gediscrimineerd. Het zou beter zijn als bedrijven en instellingen zonder probleem hoofddoek/papieren zak/tattoo-dragers kunnen ontslaan, omdat dan het bezwaar wegvalt van het recht dat werknemers de uitstraling van hun werkgever ongevraagd wijzigen. Gezien de veelheid aan religieuze en culturele uitdossingen mogen we Allah op onze knietjes danken dat de discussie in Nederland tot hoofddoekjes blijft beperkt.

Toch even een paar woordjes over Charlois. Want ik begrijp het niet zo goed. Zoals ze zelf al toegaven was de verwijzing naar Nederlandse normen en waarden een iets te kort verband met moslimhaat of –angst. En om nou als deelgemeente irrationele argumenten te voeden, slaat nergens op. Ook in hun Bestuursprogramma 2002-2006 zie ik geen reden om zo'n vriendelijke baliemedewerker haar hoofddoek te ontzeggen. Het Charloise "bedrijfsbeleid" is zelfs gericht op diversiteit, en daar maken ze op bladzijde 116 nogal veel werk van. Tot in hun op blz. 115 al besproken servicenormen toe, want "bij het ontwikkelen van beleid [moet men zich] bewust [...] zijn van de verschillende profielen van de 'klanten'". In het baliebeleid past dan volgens mij zeker die hoofddoek. En ik weet ook niet of het zoveel zin heeft een "neutrale" uitstraling te willen voor een deelgemeente als Charlois. Met de grootste concentratie Antillianen van Rotterdam (veel katholieken, en voorts vooral andere christenen, overigens), en 52% allochtonen, kun je misschien beter een wat flexibelere houding aannemen. Exploiteren van dat multi-culturele, zoals Camden Town in Londen, lijkt mij meer zoden aan de dijk te zetten. Zonder de opgelegde flauwekul uit de periode van de Paarse kabinetten. Al snap ik dat ook het bestuur van Charlois zich gevangen voelde in het versluierde debat, waardoor er zo'n gemengde boodschap in te pers kwam. Als het gaat om inwoners van de deelgemeente Charlois die niet door een gehooftdoekte baliemedewerker willen worden geholpen, besliste de Commissie Gelijke Behandeling tegenover ABN AMRO: "De bank heeft een inspanningsverplichting om ervoor te zorgen dat het personeel niet wordt blootgesteld aan discriminatie door derden. De bank moet met cliënten die zich hieraan schuldig maken in overleg treden en uiteen zetten dat hun standpunt discriminatoir is." Voor een opdracht aan een bank lichtelijk bezopen, naar mijn mening. Maar voor een (sub)lokale overheid: een schrikbeeld, of een goede tip?

Joost Smits, 23 februari 2005
politiek actief in Hilleegersberg-Schiebroek
www.prize.nl/jsmits/pol

Bronnen:

- website deelgemeente Charlois, www.charlois.rotterdam.nl
- informatiepagina FNV, <http://home.fnv.nl/02werkgeld/arbo/wetgeving/meningsuit/checklist/uiterlijk/trefwoorden.htm>
- Centrum voor Onderzoek en Statistiek Gemeente Rotterdam, www.cos.rotterdam.nl
- Urkerdag.nl, www.urkerdag.nl